

Indstilling

Til Århus Byråd
via Magistraten

Den 28. april 2011

Konsekvenser af ibrugtagningen af Multimediehuset

1. Resume

Multimediehuset har fra første byrådsbeslutning været tænkt som byens nye tidssvarende hovedbibliotek.

Serviceindholdet i et bibliotek er centralt, men de fysiske rammer afgør mulighederne. Lige fra de første idéer og visioner over vedtagelse af kerneværdier og konkurrenceprogram til det nyligt afsluttede dispositionsforslag, har det været ønsket og målet at sikre en bygning, som både kan rumme de aktiviteter, som i dag er på Hovedbiblioteket, og de som af fysiske årsager ikke er mulige i bygningen i Mølleparken. Der har fra start været særlig fokus på børn og familier, læringsaktiviteter og anvendelse af moderne informations- og kommunikationsteknologi.

Bygningens størrelse

Alene bygningens størrelse gør, at den eksisterende bemanning på Hovedbiblioteket ikke vil kunne opretholde det eksisterende serviceniveau. Det gælder i forhold til servicevagtordning, da publikumsarealet bliver cirka tre gange større end det er i dag. Servicevagter er i dag nødvendige for at sikre tilstrækkelig ro og tryghed, lige som de har en forebyggende effekt. Det gælder også i forhold til vejledningspunkter, der hvor borgerne kan få hjælp og vejledning. Vejledningsindsatsen er afgørende for mange borgeres udbytte af biblioteksbesøget. Det gælder børnefamilier, skoleelever og studerende, daginstitutionspersonalet og det brede spektrum af voksne, der benytter biblioteket. Vejledningen omfatter de fysiske medier, de forskellige digitale onlinemedier og øvrige ydelser, som biblioteket tilbyder. Et publikumsareal, der er tre gange så stort og i to plan, vil forudsætte en øget bemanning på vejledningssiden, hvis borgerne skal have et vejledningstilbud, der er nogenlunde tilgængeligt og dermed anvendeligt.

Aarhus Kommune

Borgerservice og Biblioteker
Kultur og Borgerservice

Rådhuset
8000 Aarhus C

M4/2011/00540-003
Sagsnummer M4/2011/00540
Sagsbehandler Henrik Traberg

Telefon
Direkte telefon 8940 9301

E-post borgerserviceogbiblioteker@aarhus.dk
E-post direkte htr@aarhus.dk
www.aakb.dk

Informations- og kommunikationsteknologi

Anvendelse af informations- og kommunikationsteknologi på Hovedbiblioteket er i høj grad bestemt af de fysiske rammer; hvilke lokaler, der er til rådighed; størrelsen af bygningen samt dens bygningsmæssige konstruktion. Alt sammen noget der i dag virker som begrænsninger i anvendelse af understøttende teknologi til både kommunikation, information, interaktion og formidling i forhold til bibliotekets brugere. Der vil i forbindelse med ibrugtagningen af Multimediehuset være brug for en investering i it-udstyr, såfremt bygningen skal kunne anvendes som tiltænkt og dermed give det udbytte og den effekt der har været forudsat. Det er udstyr som projektorer, storskærme og infostandere m.v. I medfinansieringen foreslås det nuværende budget for it-investeringer på Hovedbiblioteket at indgå.

Børn og familier

Publikumsarealet til børn og familier i Multimediehuset, herunder en fleksibel børneteatersal, areal til lektiecafé, 'det legende børnebibliotek', faciliteter til småbørnsfamilier, dagplejere og daginstitutioner m.v., svarer til ca. halvdelen af det nuværende samlede publikumsareal på Hovedbiblioteket eller mere end fem gang det nuværende børneareal. Hvis der skal indhold heri udover materialerne – i form af forskellige formidlingsaktiviteter – der nogenlunde vil kunne matche de fysiske rammer og ambitionerne bagved, vil det forudsætte en personalemæssig opgradering af området.

Læringsaktiviteter og partnerskaber

Læringsaktiviteter og understøttende faciliteter er væsentlige indsatsområder for bibliotekerne. Partnerskaber – foreninger, offentlige institutioner samt private virksomheder - er i stigende grad betydende for bibliotekernes udvikling og tilbud. Begge dele indgår i de vedtagne kerneværdier for Multimediehuset. Skal ambitionerne opfyldes i forhold til Multimediehusets rolle som en væsentlig institution for understøttelse og fremme af borgernes livslange læring, forudsættes der er en opgradering af læringsindsatsen og arbejdet med partnerskabsdelen.

Åbningstid

Hovedbiblioteket har i dag åbent i gennemsnit 50,1 timer om ugen (der er forskel på sommer og vinter). Denne åbningstid vil naturligvis kunne videreføres i Multimediehuset. Det har dog som konsekvens, at tilgængeligheden til de mange brugerrettede faciliteter og tilbud – udover bibliotekets materialeindhold også multisal, fleksibel børneteatersal, mødefaciliteter, studieceller, labs m.m. – ikke udfoldes og nyt-

teværdien af anlægsinvesteringen ikke optimeres. Sammen med den geografiske placering vil en udvidet åbningstid give mulighed for at tiltrække nye brugere af biblioteket. Fx er søndagsåbent oplagt for mange børnefamilier. Det foreslås derfor, at den nuværende åbnings-tid udvides ved ibrugtagningen af Multimediehuset. Som et supplement til udvidelse af åbningstiden foreslås det, at der åbnes op for adgang til caféområde, multisal og børneteatersal uden for bibliotekets åbningstid. Dette forudsætter dog anvendelse af servicevagt og teknisk servicemedarbejder.

Økonomi

De økonomiske (netto)konsekvenser for forslagene i indstillingen er:

- Konsekvenser af udvidet publikumsarealer – 0,38 mio. kr. (2014) og 2,25 mio. kr. årligt fra og med 2015.
- Konsekvenser af bygning - It-udstyr – 8,17 mio. kr. (2014) og 2,20 mio. kr. årligt fra og med 2015.
- Konsekvens af areal til børn og familier – 0,37 mio. kr. (2014) og 1,10 mio. kr. årligt fra og med 2015.
- Læringsaktiviteter og partnerskaber – 0,72 mio. kr. (2014) og 1,80 mio. kr. årligt fra og med 2015.
- Udvidet åbningstid for bibliotek og tilgængelighed til sale og café – 0,69 mio. kr. (2014) og 4,18 mio. kr. årligt fra og med 2015.

2. Beslutningspunkter

At 1) udgiftsposterne som følge af ibrugtagning af Multimediehuset indgår i budgetforhandlingerne for 2012-2015.

3. Baggrund

Byrådet besluttede i 2003 - og med efterfølgende beslutninger - at iværksætte det siden er blevet til det største anlægsprojekt i kommunens historie.

I 2007 og 2010 har Aarhus Byråd behandlet indstillinger om konsekvenser af ibrugtagningen af Multimediehuset på aktivitetssiden. Se bilag 1 for en uddybning. Nærværende indstilling er en opfølgning herpå.

Baggrunden for beslutningen i 2003 var, at Hovedbibliotekets eksisterende fysiske rammer var et udtryk for hvordan man tænkte folkebiblioteker i 1930'erne. Se bilag 1 for en oversigt over beslutningerne vedrørende etablering af Multimediehuset.

De forløbne 80 år har fuldstændigt ændret brugen af bibliotekerne hen mod en situation, hvor de fysiske rum i højere grad skal rumme mennesker end bøger. Samtidig stiller anvendelsen af moderne informations- og kommunikationsteknologi krav til de fysiske rammer.

3.1 Demografisk udvikling i Aarhus

Da det nuværende Hovedbibliotek blev opført, var der godt 100.000 indbyggere i det, der i dag er Aarhus Kommune. Altså en tredjedel af det nuværende indbyggertal. Ambitionen i kommunens erhvervshandlingsplan er at indbyggertallet stiger til 375.000 inden for de kommende 20 år. I samme periode er antallet af studerende i Aarhus vokset endnu mere eksplosivt. Da Aarhus Universitet startede i 1928 var der 78 studerende. I dag er der i alt over 42.000 studerende på de aarhusianske videregående uddannelser. Et tal der forventes at stige til 60.000 i løbet af de kommende 20 år.

3.2 Krav til det moderne bibliotek

Videndeling og -spredning:

Biblioteket skal medvirke til at borgerne besidder basale grundkompetencer som læsevne og it-færdigheder og fungere som støtte for, at børn og unge får tilstrækkelig uddannelse. Det skal medvirke til borgernes livslange læring og vedvarende aflæring.

Litteratur- og sprogudvikling:

Biblioteket skal formidle litteratur og medvirke til udvikling af vores evner til afkodning, sprogforståelse og billeddannelse og til udviklingen af litteraturen som kunstform, kulturytring og sprogfornyer.

Innovation og videntilvækst:

Biblioteket skal være ramme for fortsat idéskabelse, kreativitet og udvikling af nye tankesæt og ny viden.

Social vækst og sammenhængskraft:

Biblioteket skal medvirke til, at borgerne udvikler sociale færdigheder, at vi kan fungere og udveksle på tværs af sociale og kulturelle skel.

Empowerment og dannelse:

Biblioteket skal medvirke til at styrke vores evner til at tænke, udtrykke os, løse problemer, tænke kritisk, anerkende andres ret, respektere demokratiske grundværdier, og til at vi forstår og kan agere i forskellig kulturel kontekst.

Bibliotekerne tilbyder en bred vifte af medietyper, såvel papirbårne medier som bøger, aviser, periodika, tidsskrifter og leksika som digita-

le fysiske medier som musikcd'er, musikDVD'er, lydbogscd'er, undervisningscd'er/DVD'er, film og spilDVD'er samt vinyl(musik)plader; medier der er sammensatte af forskellige teknologier, fx bøger med tilhørende CD eller DVD; digitale netmedier som databaser, film, musik, bøger, lydbøger og spil. Hertil kommer adgang til internet og til pc (bl.a. tekstbehandling) og print.

Udviklingen i form af medietyper og mængden af informationer gør – sammen med den generelle teknologiske udvikling og den måde medierne bruges på – at der i dag stilles markant andre krav til formidling af bibliotekernes indhold. Det gælder både i forhold til det fysiske rum, på nettet og for hvordan det digitale indhold spiller sammen med det fysiske biblioteksrum. Det stiller en række krav til de fysiske rammer, da relationen mellem personale og borgere ikke længere er rent transaktionel – dvs. baseret på at personalet foretager transaktioner for borgeren – men i stigende grad relationel, dvs. personalets rolle i stedet bliver vejledende, opsøgende og planlæggende.

Det er denne udvikling Multimediehuset som fysisk størrelse skal repræsentere. Lige som det skal kunne rumme den udvikling, der vil komme på biblioteksområdet i de næste mange år. Mangfoldigheden, fleksibiliteten og evnen til at kunne håndtere fremtidige, men endnu ukendte krav, er således et udgangspunkt for ideen om Multimediehuset og den konkrete disponering af bygningen.

3.3 De fysiske rammer på Hovedbiblioteket

Anvendelse af moderne informations- og kommunikationsteknologi (ikt), som fx storskærme, projektorer og infostandere, stiller væsentlige krav til de fysiske rammer. Rammer som Hovedbiblioteket ikke er bygget til at honorere. De nuværende fysiske rammer sætter derfor væsentlige begrænsninger i anvendelse af tidssvarende ikt.

Konsekvensen heraf er at anvendelse af projektorer, storskærme og infostandere m.v., er yderst begrænset og primært anvendes og har været anvendt i forbindelse med pilotprojekter, udviklingsprojekter og forskellige forsøg på Hovedbiblioteket.

Arealmæssigt findes begrænsningerne i at der kun er yderst begrænsede områder, som har en størrelse og hvor det er muligt og giver mening at frigøre tilstrækkelige ledig plads til fx storskærme og projektorer. Den begrænsede plads i det fysiske rum gør, at store dele er udfyldt med de fysiske medier. Herudover er der sidde- og læseplad-

ser, pc'er til brugerne, vejledningsskilt samt selvbetjeningsstandere og automater der optager den eksisterende fysiske plads.

Konstruktionsmæssigt er Hovedbiblioteket ikke forberedt til de tekniske installationer som mange typer af it i dag forudsætter. Det betyder, at der skal laves kabelføringer over større afstande (til bl.a. serverrum, krydsfelter og styringspc'er) hvilket forudsætter gennem-brydninger af dæk i eksisterende konstruktioner og uhensigtsmæssig kabelføring. Det er i bedste fald dyrt og som regel også vanskeligt og nogle gange umuligt eller giver uhensigtsmæssige konsekvenser fordi det ikke er tænkt sammen med bygningen fra starten af.

Hertil kommer at der på Hovedbiblioteket i dag enten ikke har – eller kun i yderst begrænset omfang – en række brugerrettede faciliteter, som fx værksteder/labs, mødelokaler, studieceller, sale, caféområder og større udstillingsarealer. Alt sammen funktioner som (bør) understøttes af moderne informations- og kommunikationsteknologi.

Endelig er der i dag begrænset anvendelse af lyd- og lysinstallationer, da de funktioner sådanne faciliteter skal understøtte, kun findes i meget begrænset omfang (primært den nuværende sal på Hovedbiblioteket).

3.4 Effektiv service og driftsorganisation

Aarhus Kommunes 19 biblioteker har gennem en årrække været blandt de absolutte mest effektive drevne i Danmark. Samtidig er bibliotekerne den mest benyttede kulturinstitution og Hovedbiblioteket den mest benyttede enkeltstående kulturinstitution i Aarhus. Dette er opnået gennem løbende effektivisering, digitalisering, omlægning til selvbetjening og løbende omorganisering og optimering af den biblioteksmæssige drift. Ligeledes er der over tid sket – som konsekvens af manglende prisfremskrivning på materialebudgettet – en forskydning af ressourcer anvendt til løn over til materialeindkøb (medier og licenser etc.). Som eksempel kan det nævnes, at antallet af medarbejdere på Hovedbiblioteket er reduceret med en tredjedel inden for de seneste 9 år.

Udviklingen har betydet, at den medarbejderressource, der er til rådighed på Hovedbiblioteket, ikke vil kunne løfte en dimensionering af servicen til de nye fysiske rammer i Multimediehuset, endsige en udvidelse af aktiviteterne.

3.5 Faciliteter og muligheder i Multimediehuset

Af udbudsmaterialet for konkurrencen for Multimediehuset fremgår det i visionsdelen, at åbenhed, tilgængelighed, læring, oplevelse, leg, ophold, fordybelse, aktivitet, selvudfoldelse og samarbejde er grundlæggende for det, som bygningen skal kunne danne rammen om. Det har en direkte betydning for bygningens størrelse og disponering. Der sker en tredobling publikumsarealet i forhold til arealet på Hovedbiblioteket i dag. Alene det samlede areal disponeret til aktiviteter for børn, unge og deres familier svarer til ca. halvdelen af det samlede nuværende publikumsareal på Hovedbiblioteket. I bygningens kerneværdier (vedtaget 20. december 2006) er det fremhævet, at børn og familier spiller en særlig rolle. Disponeringen er således en konsekvens af en af de prioriteringer, som Aarhus Byråd tidligt i processen har foretaget.

Der kommer nye eller markant bedre fysiske faciliteter i forhold til indsatsområderne inspiration, læring, formidling og dannelse. Det kommer til udtryk i værkstedsfaciliteter, studieceller, medierampe, udstillingsfaciliteter, mødefaciliteter og de multifunktionelle sale. Disponeringen af disse arealer udspringer af den overordnede prioritering fra byrådets side i form af at læringsdelen er højt prioriteret, hvilket ses af bl.a. kerneværdierne og i visionsgrundlaget, som indgik som en del af konkurrencematerialet.

Med flytningen fra Mølleparken til Multimediehuset ultimo 2014 får Aarhus derfor et hovedbibliotek i nogle fysiske rammer, som giver mulighed for alle de aktiviteter og tilbud, der ikke kan rummes i de nuværende rammer.

3.6 Beslutning af budgetforligspartierne (budget 2011-2014)

Forligspartierne for budget 2011 besluttede i forbindelse med budgetforliget, at:

"I forhold til de aktivitetsafhængige udgifter er forligspartierne enige om at drøfte disse i forbindelse med budgetdrøftelserne for 2012 i overensstemmelse med beskrivelse i indstillingen "Multimediehuset og Havnepladserne – drift, vedligehold og aktiviteter"."

Nævrende indstilling er en opfølgning på denne beslutning. I forhold til byrådsindstillingen i 2010, som dannede baggrund for beslutningen bag budgetforliget, er der sket en bearbejdning af indholdsdelene med udgangspunkt i projektforslaget, som det forligger foråret 2011.

4. Den forventede effekt

Udvidelse af de aktivitets- og indholdsmæssige muligheder i Multimediehuset i forhold til det nuværende Hovedbibliotek vil have en bred vifte af forventede effekter.

4.1 Forventede effekter i forhold til overordnede strategier i Aarhus Kommune

- vil i sig selv udgøre et væsentligt bidrag til ansøgningen om at Aarhus bliver europæisk kulturhovedstad i 2017. Med udnyttelse af bygningens mange faciliteter og muligheder vil Multimediehuset kunne fremstå som et væsentligt indholdsmæssigt element i hele 2017-satsningen
- understøtte Aarhus Kommunes erhvervsplan "Viden til Vækst 2010-17-30", i forhold til at blive en af Nordeuropas mest attraktive videns- og uddannelsesbyer – gennem kvalitative, målrettede, inspirerende og understøttende tilbud til alle byens borgere fra småbørn og deres familier over byens ældste borgere til virksomheder
- understøtte den kommende uddannelses- og talentstrategi for Aarhus i forhold til at skabe vækst og udvikling gennem tætte og forpligtende samarbejder samt efter- og videreuddannelse i form af tilbud og faciliteter, der understøtter og fremmer livslang læring, inspiration, dannelse, folkeoplysning og partnerskabsdannelser
- bidrage til at opfylde målsætninger i kommunens politik for Børn og Unge gennem målrettede tilbud og herigennem sikre anerkendelse, bidrage til rummelighed og socialt ansvar, understøtte og fremme læring, trivsel og sundhed
- bidrage med en væsentlig indsats i forhold til læsning gennem målrettede aktiviteter og tilbud rettet mod småbørn, deres familier, dagplejer og daginstitutioner samt til børn og unge i skole og uddannelsesforløb
- understøtte og medvirke til opfyldelsen af 95 % målsætningen på ungdomsuddannelsesområdet gennem understøttende initiativer lige fra læsestimulerende og inspirerende aktiviteter for førskolebørn over lektiecafé til samarbejde med skoler og ungdomsuddannelsesinstitutioner
- understøtte værdierne i Aarhus Kommunes integrationspolitik, herunder deltagelse i de demokratiske beslutningsprocesser og ytringsfrihed, tværgående indsatsområder som borgerinddragelse samt målene inden for især medborgerskab og antidiskrimination samt uddannelse

- understøtte Aarhus Kommunes kanalstrategi gennem fokus på læringsaktiviteter, der understøtter øget med- og selvbetjening
- gennem øget aktivitet i og omkring Multimediehuset og derved bidrage til det liv, den aktivitet og mangfoldighed, der er ønsket på strækningen fra Nørreport i nord til Europaplads og å-åbningen i syd og dermed bidrage til integrationen mellem de bynære havnearealer og den øvrige del af byen

Den nuværende politik for Borgerservice og Biblioteker udløber med udgangen af 2014 hvorfor aktiviteterne i Multimediehuset ikke indgår i målopfyldelsen, men alene vil kunne være en del af opfyldelsen af en efterfølgende politik for området.

4.2 Øvrige forventede effekter

Udover de beskrevne overordnede effekter forventes det at der tillige vil være effekter i form af:

- Multimediehuset bliver med sin placering, sine funktioner og faciliteter, samt måden hvorpå biblioteket kan interagere med brugere og samarbejdspartnere på, en ny måde at tænke bibliotek og borgerservice på. Med andre ord så gentænkes konceptet for bibliotek og borgerservice i Aarhus med opførelse og efterfølgende ibrugtagning af Multimediehuset.
- fastholdelse af bibliotekerne som en afgørende institution for læring, dannelse, kultur, inspiration og oplevelser
- den grundlæggende drift af og servicetilbud i de offentlige tilgængelige arealer muliggøres ved at servicevagtordning og de biblioteks-faglige vejledningspunkter tilpasses bygningens størrelse og disponering
- mulighed for at sikre den nødvendige ro, orden og tryghed for både brugere og ansatte
- mulighed for at give borgere og virksomheder et umiddelbart, direkte og personligt vejledningstilbud og dermed er med til at sikre, at brugerne får den hjælp og vejledning de har behov for, når de har behov herfor, og der hvor behovet opstår. Det er med til at modvirke at borgerne går forgæves på biblioteket, samt sikre at de får den hjælp de har behov for, herunder hjælp til selvhjælp og til at finde det rigtige indhold
- tilgængelig vejledning for borgerne fastholder kvaliteten, effekten og oplevelsen af anvendelsen af biblioteket. Det bidrager til den enkeltes læring, inspiration, dannelse og oplevelse. Alt sammen noget der bidrager til højnelse af livskvaliteten for den enkelte

- realisering af de ideer, tanker, værdier og visioner der er bag ved og grundlaget for hele Multimediehuset
- sikring af højere aktivitets- og kvalitetsniveau gennem partnerskaber, herunder i form af yderligere og anderledes aktiviteter og tilbud til borgerne. Hertil kommer gennemførelse af udviklingsaktiviteter samt udnytte muligheder og høste synergieffekter som Hovedbiblioteket/Multimediehuset alene eller samarbejdspartnerne ikke vil kunne give
- bedre udnyttelse af de nyetablerede borgerrettede faciliteter og funktioner, da der sikres et aktivitetsniveau på de dele, som ikke vil kunne løftes med eksisterende økonomiske ramme
- understøtte visionen om at Multimediehuset skal anvende og koble forskellige medieplatforme, uanset om der er tale om fysisk analoge eller digitale medier/teknologier
- bedre udnyttelse af anlægsinvesteringen i Multimediehuset
- væsentlig bedre udnyttelse af Multimediehusets fysiske rammer i teknologisk forstand (labs, studieceller, mødefaciliteter, umiddelbar adgang til pc'er etc. i Multimediehusets forskellige områder), hvilket har betydning for læring; interaktion mellem brugere og medarbejdere og mellem bibliotek og samarbejdspartnerne og intern mellem biblioteksbrugere (borgere); inddragelse; inspiration; formidling; dannelse der vil/kan finde sted i huset
- udvidelse af åbningstider som vil give større tilgængelighed, herunder for brugere, der i dag i mindre omfang anvender Hovedbibliotekets tilbud
- større tilfredshed blandt brugerne af Hovedbiblioteket/Multimediehuset

5. De planlagte ydelser

5.1 Konsekvens af det udvidede publikumsareal - servicevagt

Servicevagter anvendes i dag på en række biblioteker – på samme måde som det anvendes i butikker og indkøbscentre m.v. En servicevagt har både en forebyggende (proaktiv) og en reaktiv funktion i forhold til at sikre tryghed, ro og orden på biblioteket.

Biblioteket er – og skal være – et åbent offentligt rum, hvor alle kan komme og bruge de faciliteter, der stilles til rådighed. Med en central placering i byen, en forholdsvis lang åbningstid og mange (forskelligartede) brugere har det vist sig at være nødvendig med en servicevagtordning på Hovedbiblioteket. Opgaverne er mangfoldige, hvilket bunder i mangfoldigheden af brugere, herunder at nogle borgere mere benytter biblioteket som et fysisk opholds- og værested frem for pri-

mært at anvende de indholdsmæssige bibliotekstilbud, der stilles til rådighed.

Det forøgede areal gør det nødvendigt at udvide den ressource, der i dag anvendes på en servicevagtordning på Hovedbiblioteket når Multimediehuset tages i anvendelse. I beregningen heri er der alene taget udgangspunkt i det forøgede areal i forhold til den nuværende ressource, der anvendes på Hovedbiblioteket. Der er således i denne beregning taget udgangspunkt i en gennemsnitlig åbningstid på 50,1 timer om ugen.

Der foreslås en udvidelse på årligt 0,6 mio. kr.

5.2 Konsekvens af det udvidede publikumsareal - biblioteks-faglig vejledning og hjælp til selvhjælp

Bibliotekernes vejledning af borgerne er grundlaget for at understøtte borgernes behov med udgangspunkt i den enkeltes forudsætninger. Vejledning er hermed absolut en kerneydelse for ethvert bibliotek. Vejledningen er for mange en forudsætning for at få det ud af biblioteksbrugen, som er ønsket. Vejledningsopgaverne er meget mangfoldige i forhold til både indhold, omfang og målgrupper, som er alt fra børn, unge, skoleelever og studerende over småbørnsforældre til seniorer.

Mange biblioteksbrugere er selvhjulpne. De søger på materialebestanden på bibliotekernes hjemmeside eller søger direkte i eller lader sig inspirere i den fysisk tilgængelige materialesamling. Men de fleste brugere vil i et eller andet omfang opleve et behov og efterspørge en vejledning for netop at finde lige præcis det, der eftersøges eller som der er behov for. Det kan hverken teknologi, ændrede fysiske rammer eller nye generationer ændre på. Vejledningen dækker således over bl.a.:

- anbefaling af en god bog, musik, film, spil, tidsskrifter
- litteratursøgninger – herunder noder (ikke på nettet)
- hjælp til IT og vejledning i nye medier
- hjælp til søgning på hjemmesiden
- undervisning i informationssøgning
- sortering af informationer på nettet og kildekritik fx i forbindelse med skoleopgaver
- hjælp til at finde litteratur til skoleopgave – fysisk eller via nettet
- orientering om bibliotekets netmedier
- formidling af elektroniske abonnementer kun til brug på biblioteket

- søgning og fremfindning af materialer, der ikke er fundet på hylden
- ved manglende overblik over materialer på hylden
- anbefaling til forældre om relevant litteratur til deres børn
- forældre som gerne vil have materiale til deres barn som lige er begyndt i skole
- søgning og fremfindning af litteratur i forbindelse med børns sprogtest (integration), besøg ved læge og tandlæge samt ved indlæggelse på hospital
- litteraturvejledning til daginstitutionspersonale
- inspiration til bøger om rytmik, sang og musik
- lånere som kommer med lidt af en titel eller "det handler vist nok om ..."

Udover kvaliteten af den konkrete vejledning er den fysiske tilgængelighed til vejledningen afgørende for både brugernes oplevelse og anvendelse af vejledningen og dermed udbyttet af biblioteksbrugen. Her tæller den fysiske afstand en væsentlig rolle som den første barriere, og den næste er den umiddelbare tilgængelighed (er der lang kø eller ventetid).

I det eksisterende Hovedbibliotek er der et publikumsareal på ca. 3.500 m², som typisk er bemandet med tre vejledningspunkter. I tidsrummet fra kl. 18-20 på hverdage dog kun to.

I Multimediehuset vil publikumsarealet i biblioteksdelen være på ca. 11.000 m² fordelt over to etager.

Alene med den nuværende brug af Hovedbiblioteket vil de fysiske afstande og størrelser medføre en væsentlig mindre tilgængelighed til umiddelbar vejledning i Multimediehuset end i dag. Vejledningsydelsen vil i meget store dele af Multimediehuset ikke være synlig ved kun 2 eller 3 vejledningspunkter og der vil være en fysisk afstand som for mange brugere vil have effekt af en reel barriere.

Der er aktuelt i gennemsnit ca. 2.000 dagligt besøgende på Hovedbiblioteket. Et tal der må forventes at stige efter ibrugtagningen af Multimediehuset og dermed vil også efterspørgsel på vejledningsydelser stige.

For at sikre en fysisk tilgængelighed for den faglige vejledning i Multimediehuset, som tager højde for det forøgede areal, de forøgede afstande og forventede større anvendelse (grundet flere besøgende) fo-

reslås det, at området opnormeres med 3 årsværk (1,65 mio. kr. årligt).

5.2.1 Administrativ hjælp til brug af bibliotekets tilbud og faciliteter

På bibliotekerne er der i dag en disk/skranke, som varetager en lang række brugerrettede funktioner. Det er bl.a. oprettelse af lånerkort og adgangskoder til internettet; betaling af gebyrer; køb/afhentning af billetter til arrangementer på biblioteket; hjælp til selvbetjeningsløsningerne; spørgsmål om alt lige fra hvor busserne holder, over åbningstider for byens seværdigheder til fremfindning af telefonnumre og adresser, besvarelse af spørgsmål og generel vejledning om brug af biblioteket. Ligeledes varetages der funktioner i forhold til brugere med særlige behov fx svagtseende, gangbesværede og handicappede. I 2010 var der ca. 100.000 henvendelser til disken på Hovedbiblioteket. Hertil kommer årligt ca. 23.000 telefonisk henvendelser og mail-besvarelser.

I Multimediehuset vil disken få en karakter af også at fungere som reception for hele huset. Det vil i bibliotekets åbningstid give en udvidet opgavemængde, som dog forventes at kunne håndteres gennem en øget anvendelse af digital information og kommunikation (storskærme, oversigtstavler, vejvisning m.v.).

5.3 Konsekvens af udvidet publikumsareal samt anvendelse af bygningen - it-udstyr

Anvendelse af moderne informations og kommunikationsteknologi (ikt) på Hovedbiblioteket er først og fremmest rammesat af forhold som økonomi, antal brugere og medarbejdere samt de fysiske rammer (se afsnit 3.3). Multimediehuset er ikke alene væsentlig større end Hovedbiblioteket, det er også tænkt som og bygget til at der anvendes ikt. Det er fx faciliteter som labs, studieceller, mødefaciliteter, udstillingsarealer, læringsarealer og fleksible sale.

It-udstyr af den karakter er ikke en del af de tekniske installationer, som er en del af anlægsprojektet. Det vil ikke være muligt at bestykke og forny it-bestykningen i Multimediehuset med den økonomi, der i dag er til it på Hovedbiblioteket.

For at sikre en it-mæssig bestykning af Multimediehuset, der matcher dels bygningens størrelse, dels de faciliteter og funktioner bygningen bygges til at skulle rumme, dels at kunne levere den ønskede formidling, kommunikation og interaktion i forhold til husets brugere, vil der være behov for en it-mæssig investering.

Som en engangsinvestering i 2014 er behovet opgjort (se bilag 2) til i alt 9,374 mio. kr. (P/L-2011). Det foreslås, at som medfinansiering til engangsinvesteringen i 2014 anvendes det beløb, som Hovedbiblioteket i 2013 og 2014 har afsat til investering i it-udstyr, svarende til i alt 1,2 mio. kr. Nettoengangsinvesteringen i 2014 er herefter 8,174 mio. kr., som foreslås givet som en engangsanlægsbevilling (KB)

Der foreslås anvendt den 4-årige afskrivningsmodel, som anvendes generelt i Aarhus Kommune, i forhold til it-investeringer. De samlede årlige driftsudgifter vil da være 3,072 mio. kr. (inkl. licenser etc.). Heraf foreslås at Hovedbibliotekets nuværende budget til it-investeringer (inkl. licenser etc.) på årligt 0,869 mio. kr. indgår i finansieringen. Nettobehovet vil herefter udgøre årligt fra og med 2015 i alt 2,203 mio. kr. Det foreslås at dette gives som en løbende årlig anlægsbevilling (KB).

5.4 Konsekvens af udvidelse af areal til børn og deres familier

Det nuværende areal på Hovedbiblioteket, som er dedikeret børn, er på ca. 200 m². Det giver selvsagt væsentlige begrænsninger i de tilbud og formidlingsaktiviteter, der kan tilbydes i dag. I Multimediehuset disponeres der ca. 1.500 m² til børneområdet, hvortil kommer den fleksible børneteatersal, som er tiltænkt en bred vifte af formidlingsaktiviteter rettet mod børn og deres familier.

Faciliteterne til aktiviteter rettet mod børn, unge og deres familier er i Multimediehuset prioriteret i forhold til disponering af rum og tekniske installationer. Der er bygningsmæssigt fokus på muligheden for at understøtte forskellige former for fordybelse, inspiration, fortælling, leg og kreativ udfoldelse samt anvendelse af ny teknologi (bl.a. i form af børneteatersal, 'det legende børnebibliotek', scenetrappe, labs, areal til lektiecafé, faciliteter rettet mod småbørnsfamilier samt daginstitutionsbesøg).

Multimediehuset giver langt bedre fysiske rammer for at prioritere en indsats i forhold til styrkelse af børn og unges læselyst, samarbejdet med dagplejen, daginstitutioner, skoler og foreninger samt i forhold til børn med særlige behov eller forudsætninger.

Udnyttelse af både areal og faciliteter forudsætter en medarbejderressource fra bibliotekets side. En ressource, som ikke er til stede i dag.

Med henblik på at sikre en realisering på indholds- og aktivitetssiden i forhold til børn og deres familier foreslås det at området opnormeres med 2 årsværk (1,1 mio. kr. årligt).

5.5 Opfyldelse af visioner og værdier på indholdssiden - borgerrettede læringsaktiviteter

Bibliotekerne tilbyder som en del af deres ydelser en række it-baserede og borgerrettede læringsaktiviteter. En væsentlig del af aktiviteten er koblet til biblioteksrelateret it i form af introduktion til eller kurser i bibliotekernes hjemmesider og søgefaciliteter; anvendelse af bibliotekets databaser og materialesamlinger; hvordan man kan downloade netlydbøger og netmusik. Andre er aktuelt rettet mod brugen af NemID og Borger.dk. Endnu andre har fokus på introduktioner til fx e-mail, sociale medier som Facebook, internettet, hjemmesider, billedbehandling og regneark samt grundlæggende pc-brug.

Aktiviteterne er væsentlige for at bidrage til at bibringe borgerne de nødvendige forudsætninger for at kunne agere på lige vilkår i et demokratisk samfund, som i stort omfang baserer sig på anvendelse af en bred vifte af informations- og kommunikationsteknologier.

Behovet for at tilbyde disse læringsaktiviteter forventes på ingen måde at falde de kommende år. Indholdet og karakteren vil udvikle sig over tid, men der vil komme nye teknologier, nye krav og forventninger både til og fra borgerne i forhold til at tilegne sig nye kompetencer.

Læringsaktiviteterne er – uanset at de tager et it-udgangspunkt - forholdsvis ressourcekrævende at planlægge og gennemføre, hvorfor der hidtil mere har været tale om en begrænsning i udbuddet grundet de fysiske og medarbejdermæssige begrænsninger end i manglende efterspørgsel.

Med henblik på at sikre et fortsat højt aktivitetsniveau i forhold til læringsaktiviteter for borgerne foreslås det at området opnormeres med 2 årsværk (1,1 mio. kr. årligt).

5.6 Opfyldelse af visioner og værdier på indholdssiden - partnerskaber

Partnerskaber indgår i dag som en del af bibliotekernes virke, bl.a. i forbindelse med arrangementer, projekter og samarbejder med andre institutioner, fx Århus Stiftstidende, Danmarks Radio og byens oplysningsforbund.

Multimediehuset er i hele sit idégrundlag, design, konstruktion og disposition tilmænt at understøtte aktiviteter, som de fysiske rammer på Hovedbiblioteket ikke muliggør. Multisalen og den fleksible børne-teatersal er de mest oplagte eksempler herpå. Men også anvendelse af den store medierampe, udstillingsfaciliteterne og de brugervendte faciliteter i form af labs/projektrum, 'forvandlingsrum', studieceller, mødefaciliteter samt arealer til kampagner og læringsaktiviteter er oplagte at indtænke i forskellige former for partnerskaber.

Partnerskaberne har til formål at give udviklingsmuligheder, aktiviteter og tilbud, som ellers ikke – eller kun i væsentligt mindre omfang – ville kunne realiseres.

Partnerskaber kommer ikke af sig selv. De skal etableres, fastholdes og videreudvikles. Det forudsætter først og fremmest en indsats på personalesiden. Hovedbiblioteket har i dag ikke ressourcer til at kunne opgradere denne del. Med en dedikeret ressource vil det være muligt at prioritere dette område til gavn for husets brugere.

Med henblik på at sikre en prioritering af partnerskaber i Multimediehuset foreslås det at området opnormeres med 1 årsværk (0,7 mio. kr.).

5.7 Tilgængelighed og anvendelse af bygningen - åbningstid

5.7.1 Biblioteksfunktionen

Den gennemsnitlige ugentlige åbningstid for Hovedbiblioteket (2010) er på 50,1 timer. Hovedbiblioteket har i dag i sommerhalvåret åbent kl. 10-19 mandag til torsdag, fredag kl. 10-17 og kl. 10-14 om lørdagen. I vinterhalvåret er der åbent en time længere mandag til lørdag.

Hovedbiblioteket er i dag med over 600.000 årlige besøgende den mest besøgte kulturinstitution i Aarhus. Med den nye placering ved åens åbning, ved det store havnepladsforløb mellem Nørreport og å-åbningen, og som en del af byens nye store centrale trafikknudepunkt, der samler vand og by, vil hele området blive benyttet af rigtig mange borgere og besøgende. De markant forbedrede trafikale forhold vil øge tilgængeligheden, men også et ønske/behov for at kunne benytte Multimediehusets faciliteter i større omfang rent tidsmæssigt, end det nu er muligt inden for Hovedbibliotekets åbningstid. Det være sig i forhold til bibliotekets materialer og indhold, de fysiske faciliteter (labs, mødefaciliteter, studieceller m.m.) eller arrangementer i bygningen (fx i de forskellige sale).

Det vil være muligt gennem en udvidelse af åbningstiden i højere omfang at tilgodese brugergrupper, som i dag er underrepræsenteret blandt Hovedbibliotekets brugere. Det være sig børn og deres familier (søndagsåbent), ældre brugere (søndagsåbent), større børn og unge (søndagsåbent samt aftenåbent/udvidelse af åbningstiden på hverdage).

Udvidelse af åbningstiden vil forudsætte ressourcer til bibliotekspersonale (vagtdækning), servicevagt samt opvarmning og rengøring (søndagsåbning).

Det foreslås, at åbningstiden udvides med 2 timer dagligt på hver af ugens 6 første dage (1,944 mio. kr. årligt) samt søndagsåbent 4 timer (1,947 mio. kr. årligt). I alt 3,890 mio. kr. om året.

5.7.2 Anvendelse af sale og caféområde uden for bibliotekets åbningstid

Multisalen og den fleksible børneteatersal er væsentlige faciliteter som forventes at blive meget efterspurgt – også uden for bibliotekets åbningstid. Bygningen er disponeret således, at det vil være muligt at få adgang hertil samt til caféområdet uden at der samtidigt gives adgang til de øvrige biblioteksfaciliteter eller den øvrige del af bygningen. Det forudsætter dog en bemanning i form af servicevagt samt større brug af teknisk servicemedarbejder i forbindelse med opstilling ved brug af salene. Servicevagten er afgørende for at sikre, at der ikke sker uhenigtsmæssig adfærd i bygningen (hærværk, forsøg på adgang til øvrige dele af bygningen m.v.).

Det foreslås, at det bliver muligt at benytte sale og caféområde uden for bibliotekets åbningstid frem til kl. 22 mandage til fredage. Det vil årligt koste 0,289 mio. kr. til servicevagt, teknisk servicemedarbejder samt (forøget udgift til) el, vand og varme. Beløbet forudsætter en udvidelse af bibliotekets nuværende åbningstid med dagligt 2 timer (se afsnit 5.7.1).

Alternativt kan der foreslås en billigere men også indholdsmæssigt væsentlig mindre model i form af at den nuværende åbningstid på Hovedbiblioteket i Multimediets huset suppleres med mulighed for tilgængelighed til sale og caféfaciliteter.

En udvidet adgang to timer dagligt (udover nuværende åbningstid på Hovedbiblioteket) ugens første 6 dage (årligt 0,449 mio. kr.) samt

adgang 4 timer om søndagen til sale og caféområde i 4 timer på søndagen (årligt 0,623 mio. kr.). I alt 1,072 mio. kr.

Det kan ikke anbefales, at der etableres en ubemandet åbningstid i biblioteksdelen fx om aftenen som det kendes fra flere fra mindre biblioteker. Hertil er Multimediehuset alt for stort og åbent og det vil være umuligt at administrere og styre tilfredsstillende.

5.8 Café- og kantinedrift

I Multimediehuset etableres der en kantine for hele bygningen (inkl. udlejningsarealet på ca. 10.000 m²) placeret i tagskiven (niveau 3) samt en café i niveau 1 (niveauet med borgerservicefunktioner, multi-sal, børneteatersal, udstillingsarealer og en væsentlig del af biblioteksarealerne).

Caféen er tænkt som et centralt og fleksibelt mødested med mulighed for afslapning, inspiration og forskellige mindre arrangementer.

Driften af café og kantine skal til sin tid udbydes. Det afsøges om det er muligt, at der fra udbud af driften kan hentes et finansieringsbidrag til Multimediehuset. Erfaringerne fra lignende steder er, at åbningstiden og aktivitetsniveauet er afgørende for hvilket finansielt bidrag, der evt. kan realiseres til selve bygningen. Jo lavere åbningstid og jo færre aktiviteter, der kan generere omsætning i café og kantine, jo mindre (eller intet) finansielt bidrag kan der forventes.

6. Organisering af indsatsen

Udvidelse på de foreslåede områder vil ske som en udvidelse af Hovedbibliotekets/Multimediehusets økonomiske ramme.

I forbindelse med udarbejdelse af budgetmålene for 2014-2017 vil Kultur og Borgerservice tilpasse de relevante mål for biblioteksområdet som følgende af ovenstående.

7. Konsekvenser for ressourcer

7.1 Udgiftsbehov – konsekvenser af udvidet publikumsareal

Tabel 1	2014 ⁽¹⁾	2015 og frem
	- P/L-2011 - mio. kr. -	
Biblioteksfaglig vejledning og hjælp til selvhjælp ved eksisterende åbningstid (3 årsværk)	0,275	1,65
Servicevagt ved eksisterende åbningstid	0,10	0,60
I alt	0,38	2,25

(1) MMH forventes taget i brug november 2014. For at sikre at de ønskede aktiviteter kan realiseres fra start, er der beregnet 2/12 effekt i 2014.

7.2 Udgiftsbehov – konsekvenser af udvidet publikumsareal samt anvendelse af bygningen – it-udstyr

Tabel 2	2014 ⁽²⁾	2015 og frem ⁽³⁾
	- P/L-2011 – mio. kr. -	
It-bestykning/investering	8,174	2,203

(2) Bruttoudgift = 9,374 mio. kr./år. Medfinansiering på 1,2 mio. kr. fra Hovedbiblioteket (investeringen i 2013 og 2014)

(3) Bruttoudgift til reinvestering årligt 3,072 mio. kr. Medfinansiering på 0,869 fra Hovedbiblioteket (it-investering + drift (licenser etc.)).

7.3 Udgiftsbehov – konsekvens af udvidelse af areal til børn og deres familier

Tabel 3	2014	2015 og frem
	- P/L-2011 – mio. kr. -	
Aktiviteter rettet mod børn og familier (2 årsværk)	0,37	1,10

7.4 Udgiftsbehov – opfyldelse af visioner og værdier på indholdssiden - partnerskaber og borgerrettede læringsaktiviteter

Tabel 4	2014 ⁽⁴⁾	2015 og frem
	- P/L-2011 – mio. kr. -	
Borgerrettede læringsaktiviteter (2 årsværk)	0,37	1,10
Partnerskaber (1 årsværk)	0,35	0,7
I alt	0,72	1,80

(4) MMH forventes taget i brug november 2014. For at sikre at de ønskede aktiviteter kan realiseres fra start, er der beregnet 4/12 (E) effekt i 2014 og 6/12 (F).

7.5 Udgiftsbehov – Oversigt over konsekvenser af areal og faciliteter og prioriteringer

Tabel 5	2014	2015 og frem
	- P/L-2011 – mio. kr. -	
Konsekvenser af udvidet publikumsarealer – tabel 1	0,38	2,25
Konsekvenser af bygning - It-udstyr - tabel 2	8,17	2,20
Konsekvens af areal til børn og familier – tabel 3	0,37	1,10
Læringsaktiviteter og partnerskaber – tabel 4	0,72	1,80
I alt	9,64	7,35

7.6 Udgiftsbehov – bibliotekets åbningstid og adgang til sale og café

Tabel 6 – Åbningstid	2014 ⁽⁵⁾	2015 og frem
	- P/L-2011 – mio. kr. -	
Udvidet åbningstid inkl. servicevagt, forbrugsudgifter og faglig vejledning – 2 timer dagligt ugens første 6 dage	0,32	1,94
Adgang til sale og cafe mandag – fredag kl. 22	0,05	0,29
Søndagsåbent (4 timer) – inkl. servicevagt, forbrugsudgifter, faglig vejledning og rengøring	0,32	1,95
I alt	0,69	4,18

(5) Multimediehuset forventes taget i brug november 2014. For 2014 er der indregnet 2/12 effekt.

Alternativt kan et billigere, men også væsentligt dårligere alternativ for borgerne opstilles i form af fastholdelse af den nuværende åbningstid på Hovedbiblioteket, men med mulighed for at benytte sale og caféfaciliteter 2 timer længere end bibliotekets åbningstid mandag til lørdag samt 4 timer om søndagen. Se tabel 7.

Tabel 7 - Tilgængelighed til sale og caféfaciliteter	2014 ⁽⁶⁾	2015 og frem
	- P/L-2011 – mio. kr. -	
Kun tilgængelighed til sale og café 2 timer dagligt ugens 6 første dage. Ingen biblioteksbetjening eller adgang.	0,08	0,45
Kun tilgængelighed til sale og café søndag 4 timer. Ingen biblioteksbetjening eller adgang. ⁽⁸⁾	0,10	0,62
I alt	0,18	1,07

(6) Multimediehuset forventes taget i brug november 2014. For 2014 er der indregnet 2/12 effekt.

Beløbene for de enkelte aktiviteter foreslås givet som en rammeforøgelse i Borgerservice og Biblioteker (Kultur og Borgerservice), med undtagelse af udgiften til investering i it, foreslås givet som henholdsvis en engangsanlægsinvestering i 2014 og fra 2015 en løbende årlig anlægsinvestering (KB).

7.7 Finansiering

Det foreslås, at der tages stilling til finansiering af de i afsnit 7.5 og 7.6 nævnte udgifter i forbindelse med budgetforhandlingerne for 2012-2015.

Marc Perera Christensen

/

Rolf Hapel

Bilag

- Bilag 1: Uddybende oversigt over byrådets beslutninger omhandlende etablering af Multimediehus i Aarhus.
- Bilag 2: Oversigt over investering i it-udstyr i forbindelse med ibrugtagningen af Multimediehuset.
- Bilag 3: Beregninger på tilgængelighedstid for sale og caféområde.

Tidligere beslutninger

- Budgetforlig 2011 hvoraf det fremgår *"I forhold til de aktivitetsafhængige udgifter er forligspartierne enige om at drøfte disse i forbindelse med budgetdrøftelserne for 2012 i overensstemmelse med beskrivelse i indstillingen "Multimediehuset og Havnepladserne – drift, vedligehold og aktiviteter"."*
- Byrådsindstilling *'Multimediehuset og Havnepladserne – drift, vedligehold og aktiviteter'*, behandlet den 8. september 2010. Indstillingen var baggrunden for efterfølgende budgetforligstekst.
- Byrådsindstilling *'Multimediehuset – bygningsmæssige drift og vedligehold samt personale- og it-mæssige konsekvenser'*, behandlet den 17. august 2007, hvori det blev besluttet, at der skulle fremsendes en fornyet indstilling når det konkrete projekt var kendt (2010-indstillingen).